Bijlage B. Uitleg verschillen vanuit de Septembercirculaire 2026

Tabel 1: gevolgen septembercirculaire 2026

	bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
	Meicirculaire 2026	68.120	70.557	67.799	66.704	68.089
	Septembercirculaire 2026	67.794	70.697	67.767	66.783	68.132
	Gevolgen septembercirculaire 2026	-326	140	-32	79	43
	Analyse baten					
a.	Accresontwikkeling (LPO en volume) en fondsverdeling	-182	229	178	263	265
b.	Voorschot ruimte onder BCF-plafond 2026	-207	0	0	0	0
c.	Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	131	137	138	139	141
d.	Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	16	5	6	6	6
e.	IBO problematische schulden	0	29	29	29	29
f.	Uitvoeringskosten inburgering	46	0	0	0	0
g.	Spreidingswet	32	0	0	0	0
h.	Openbare bibliotheken	0	105	0	0	0
i.	Europese richtlijn energieprestaties gebouwen (EPBD IV)	3	0	0	0	0
j.	WOZ-waarde mutaties	-170	-180	-180	-180	-180
k.	Overige- en hoeveelheidsverschillen	5	-185	-203	-178	-218
		-326	140	-32	79	43

1. Toelichting structurele effecten

1a. Accresontwikkeling (LPO en volume) en fondsverdeling

Het LPO-accres wordt bepaald op basis van de ontwikkeling van het prijsniveau van het bruto binnenlands product, zodat het gemeentefonds zijn reële waarde behoudt. Op basis van de meest recente economische verwachtingen wordt uitgegaan van hogere loon- en prijsstijgingen dan eerder geraamd. Hierdoor valt de compensatie die gemeenten via het gemeentefonds ontvangen hoger uit dan eerder voorzien.

Het volume-accres is de economische groeicomponent van het gemeentefonds. De economische groei over de afgelopen jaren valt iets gunstiger uit dan eerder geraamd.

Daarnaast neemt door actualisatie van de bevolkingsgegevens de landelijke uitkeringsbasis van het gemeentefonds toe. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet toeneemt, wordt de uitkeringsfactor neerwaarts bijgesteld.

Per saldo zorgen de bijstellingen van het LPO-accres, het volume-accres en de fondsverdeling voor mutaties in de algemene uitkering. Voor Ooststellingwerf resulteert dit in een nadeel van € 182.000 in 2026. Vanaf 2027 zorgt deze bijstelling voor een voordeel oplopend tot € 265.000 in 2030.

1b. BTW-compensatiefonds (BCF)
Gemeenten kunnen betaalde btw declareren via het BTW-compensatiefonds. Als gemeenten gezamenlijk minder declareren dan het beschikbare budget, vloeit het resterende bedrag terug naar het gemeentefonds. Via de septembercirculaire ontvangen gemeenten jaarlijks een voorschot op deze verwachte onderschrijding; de afrekening volgt in de meicirculaire van het volgende jaar.

Voor Ooststellingwerf bedraagt dit voorschot in 2026 € 273.000. Omdat bij de Kaderbrief 2026-2029 is besloten om vanaf 2026 structureel rekening te houden met de ruimte onder het plafond (€ 480.000 voor 2026), ontstaat bij de septembercirculaire een nadeel van € 207.000.
In de begroting 2027 is rekening gehouden met een structurele ruimte onder het plafond van € 318.000. Deze raming sluit aan bij de ruimte die de provinciale toezichthouder biedt om een stelpost op te nemen voor de onderschrijding van het BTW-compensatiefonds. Hierbij geldt wel een kanttekening: de uiteindelijke afrekening is onzeker. Er bestaat een risico dat de opbrengst uit het fonds de komende jaren lager uitvalt dan waarmee in de begroting rekening wordt gehouden.

1c. Wet versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten
Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ontstaan extra werkzaamheden voor de medeoverheden, met financiële gevolgen voor gemeenten (en provincies) in de vorm van incidentele en structurele uitvoeringslasten. Ter compensatie is bij de decembercirculaire 2025 incidenteel € 48,8 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd. Bij de septembercirculaire 2026 worden de middelen voor de jaren 2026 en verder beschikbaar gesteld. Het gaat om een jaarlijkse bijdrage van € 56,2 miljoen.

Ooststellingwerf ontvangt hiervoor structureel € 131.000 in 2026, oplopend tot € 141.000 in 2030. We willen dit graag inzetten voor het opstellen en uitvoering geven aan het volkshuisvestingsprogramma. De gemeente heeft de verplichting om uiterlijk 1 juli 2027 de visie op de volkshuisvesting (onderdeel gemeentelijke Omgevingsvisie) en het volkshuisvestingsprogramma vast te stellen.

Voor de uitvoering van deze wet zijn al incidentele middelen ad € 200.000 vanuit de algemene reserve beschikbaar gesteld bij de kaderbrief 2026. Nu het Rijk hiervoor ook middelen beschikbaar heeft gesteld kunnen de gemeentelijke middelen vrijvallen (geen resultaatconsequentie). Dit wordt verwerkt bij de jaarrekening 2026.

De middelen die voor Ooststellingwerf bij de decembercirculaire beschikbaar zijn gesteld (€ 115.000 voor 2025), zijn via resultaatbestemming in 2026 weer beschikbaar gekomen.
Gezien alle ontwikkelingen die op ons afkomen op het gebied van wonen, worden deze middelen uit de septembercirculaire nu hieraan toegevoegd.

We stellen voor om deze bedragen aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1d. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening

Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting ontstaan extra werkzaamheden voor de medeoverheden. Naar aanleiding van de inzichten over de opgave op het gebied van wonen met zorg moeten gemeenten hun Wmo-beleidsplan bijstellen. Hierin moeten zij aangeven hoe zij, in samenwerking met aanbieders, zorgdragen voor integrale dienstverlening op het gebied van wonen, zorg en ondersteuning. Hiervoor is in 2026 een bijdrage van € 9,8 miljoen beschikbaar en vanaf 2027 structureel € 3 miljoen.

Ooststellingwerf ontvangt hiervoor in 2026 € 16.000, in 2027 € 5.000 en vanaf 2028 structureel € 6.000. We stellen voor om deze bedragen aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1e. IBO problematische schulden

Het kabinet heeft vroegsignalering ingevoerd om problematische schulden in een zo vroeg mogelijk stadium aan te pakken. Partijen voeren verbetermaatregelen door met als doel om het bereik van de doelgroep te verdubbelen en de ongewenste uitval van de deelnemende doelgroep te halveren. Vanuit het ministerie van SZW wordt vanaf 2027 structureel € 19,7 miljoen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld om vroegsignalering beter in te richten.

Voor Ooststellingwerf gaat het om structureel € 29.000 vanaf 2027. We stellen voor om deze bedragen aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1f. Uitvoeringskosten inburgering

In het bestuurlijk overleg van 25 juni jl. is tussen de minister voor Werk en Participatie en de VNG, overeenstemming bereikt over een tegemoetkoming op de uitvoeringskosten inburgering. Uit het onderzoek naar de betaalbaarheid van de Wet inburgering 2021 voor gemeenten, blijkt dat gemeenten een tekort hebben op de uitvoeringskosten. Dit tekort is grotendeels terug te voeren op grotere aantallen inburgeringsplichtigen dan vooraf geraamd. Om gemeenten hierin tegemoet te komen, stelt het ministerie van SZW in totaal € 93 miljoen beschikbaar voor de jaren 2026, 2027 en 2028. De middelen zijn erop gericht om te zorgen dat gemeenten hun wettelijke taken kunnen blijven uitvoeren. In de septembercirculaire 2026 is voor het jaar 2026 € 31 miljoen beschikbaar gesteld. In het voorjaar 2027 worden waarschijnlijk de middelen voor de jaren 2027 en 2028 beschikbaar gesteld.

Ooststellingwerf ontvangt hiervoor € 46.000 in 2026. We stellen voor om dit bedrag aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1g. Spreidingswet

Vanuit de Spreidingswet hebben gemeenten een nieuwe taak gekregen in het realiseren van opvangplekken (zie ook paragraaf 3.2.2 van de septembercirculaire 2025). Gemeenten ontvangen hiervoor in 2026 middelen vanuit het gemeentefonds. Er is een totaalbedrag van in totaal € 15,3 miljoen beschikbaar. Elke gemeente ontvangt een vast bedrag van € 20.000. Het resterende bedrag wordt verdeeld op basis van de indicatieve verdeling van het aantal opvangplaatsen per gemeente.

Voor Ooststellingwerf gaat het voor 2026 om € 32.000. We stellen voor om dit bedrag aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1h. Openbare bibliotheken

Het doel van de uitkering is gemeenten en provincies in staat te stellen te voldoen aan de gewijzigde Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege moet met deze zorgplicht voorzien in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen. Het aanbod van deze voorzieningen moet als geheel binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk zijn en ten minste één bibliotheekvoorziening in stand houden die alle vijf de wettelijke bibliotheekfuncties vervult, een fysieke collectie heeft en over een professionele personeelsbezetting beschikt.

Gemeenten ontvangen hiervoor een bijdrage van € 62 miljoen in 2027. Het bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van een bedrag van € 3,05 per inwoner, op basis van het inwonersaantal op 1 januari 2026. Voor kleinere gemeenten waar het bedrag per inwoner lager uitkomt dan € 105.000, wordt de uitkering aangevuld tot € 105.000. Dit is een vervolg op de middelen die we al ontvingen voor 2025 en 2026.

Wij ontvangen voor 2027 € 105.000. We stellen voor om dit bedrag aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1i. Europese Richtlijn Energieprestaties van Gebouwen (EPBD IV)

De Energy Performance of Buildings Directive IV (EPBD IV) is de vernieuwde Europese richtlijn voor de energieprestatie van gebouwen die zijn ingegaan op 29 mei 2026. Er wordt een integraal artikel 2 Financiële-verhoudingswet (Fvw) onderzoek uitgevoerd in 2026 voor de tranches 1, 2 en 3. Tranche 4 zal op een later tijdstip worden vormgegeven. De EPBD IV zal in 4 tranches in werking treden.
Op 29 mei 2026 is tranche 1 in werking getreden.

Gemeenten ontvangen voor tranche 1 een bijdrage voor de bijkomende uitvoeringslasten, extra toezicht en handhavingskosten. Voor 2026 wordt, op basis van het Cebeon-rapport een financiële bijdrage van € 1,4 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd. De middelen worden verdeeld op basis van een vast bedrag per gemeente (20%), aantal woningen (30%) en Utiliteitbouw (waaronder bedrijven en openbare gebouwen) (50%).

Voor de gemeentelijke gebouwen en maatschappelijk vastgoed moeten verbruiksgegevens jaarlijks aangegeven gaan worden. Een deel van de gebouwen zal ook voorzien moeten worden van een nieuwe energielabel.

We stellen voor het budget van € 3.000 voor 2026 aan de lastenzijde van de begroting te verwerken. Zie onderdeel 2 compensaties.

1j. WOZ-waarde mutaties

Voor de belastingcapaciteit geldt dat gemeenten met relatief hoge WOZ-waarden in theorie meer mogelijkheden hebben om zelf belastinginkomsten te genereren. Een hogere belastingcapaciteit leidt daarom tot een lagere algemene uitkering, terwijl een lagere belastingcapaciteit juist een positief effect heeft. Bij de meicirculaire 2026 waren de voorlopige gegevens over de belastingcapaciteit 2026 nog niet beschikbaar. Inmiddels heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek deze gepubliceerd en die cijfers laten zien dat de belastingcapaciteit hoger uitvalt dan waarmee eerder rekening is gehouden. Dit heeft een negatief effect op de algemene uitkering.

Voor Ooststellingwerf resulteert dit een nadeel van € 170.000 in 2026. Voor de jaren 2027 t/m 2030 is dit nadeel € 180.000.

1k. Overige- en hoeveelheidsverschillen

De maatstaven zijn geactualiseerd op basis van de meest recente gegevens over aantallen en gewichten. Hierdoor ontstaan hoeveelheidsverschillen binnen het gemeentefonds. Deze verschillen hebben onder meer betrekking op het aantal inwoners, het aantal bijstandsontvangers en het aantal inwoners met een laag opleidingsniveau. De actualisatie van deze gegevens heeft zowel positieve als negatieve effecten op de algemene uitkering.

Per saldo zorgen deze overige- en hoeveelheidsverschillen voor mutaties in de algemene uitkering. Voor Ooststellingwerf resulteert dit een voordeel van € 5.000 in 2026 en vanaf 2027 voor een nadeel van € 185.000 oplopend tot € 218.000 in 2030

Tabel 2: voorgestelde compensaties

bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
a. Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten	-131	-137	-138	-139	-141
b. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening	-16	-5	-6	-6	-6
c. IBO problematische schulden	0	-29	-29	-29	-29
d. Uitvoeringskosten inburgering	-46	0	0	0	0
e. Spreidingswet	-32	0	0	0	0
f. Openbare bibliotheken	0	-105	0	0	0
g. Europese richtlijn energieprestaties gebouwen (EPBD IV)	-3	0	0	0	0
	-228	-276	-173	-174	-176

2a. Wet Versterking regie volkshuisvesting: uitvoeringskosten

Zie het gestelde onder 1c.

2b. Wet Versterking regie volkshuisvesting: integrale dienstverlening

Zie het gestelde onder 1d.

2c. IBO problematische schulden

Zie het gestelde onder 1e.

2d. Uitvoeringskosten inburgering

Zie het gestelde onder 1f.

2e. Spreidingswet

Zie het gestelde onder 1g.

2f. Openbare bibliotheken

Zie het gestelde onder 1h.

2g. Europese Richtlijn Energieprestaties van Gebouwen (EPBD IV)

Zie het gestelde onder 1i.